

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

۲۵۰۵

۲۲۳/۱

بسمه تعالی

دانشگاه تهران

دانشکده حقوق و علوم سیاسی

پایان نامه

برای دریافت درجه کارشناسی ارشد در رشته " حقوق عمومی "

۱۳۳۵۷۱
۶۹/۱۲/۱۸
مرکز اطلاعات و مدارک علمی ایران
تسبیه مدارک

۱۳۷۸ / ۱ / ۲۰

موضوع :

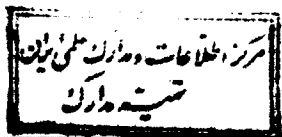
تحول حقوق دیپلماتیک (۱۹۹۱ - ۱۹۶۱)

۱۲

استاد راهنما : دکتر جمشید ممتاز

اساتید مشاور : دکتر هوشنگ مقتدر

محمود صور اسرافیل

تالیف : عباس معین زاده

بهمن ۱۳۶۹

۱۳۹۹
۱۳۳۴

۲۵۰۵۳

2051/2

تحول حقوق سپلماتيك

(١٩٩١ - ١٩٦١)

تقدیم به :

همسر م خانم فهیمه حسینی اشرفی

که محبت و ایثار و گذشت را با

زندگیش معنا بخشیده است .

فهرست مطالب

پیشگفتار

مقدمه

بخش اول - میانی حقوق دیپلماتیک

فصل اول - حقوق دیپلماتیک نوین چیست ؟

۱- طرح بحث

۲- تحول حقوق دیپلماتیک مدون

۱- کنوانسیون ۱۹۶۱

۲- کنوانسیون ۱۹۶۳

۳- کنوانسیون ۱۹۶۹

۴- کنوانسیون ۱۹۷۵

۵- اسناد مکمل

الف - کنوانسیون ۱۹۷۳

ب - طرح کنوانسیون ۱۹۸۵

پ - کنوانسیون ۱۹۸۹

ت - منابع حقوق دیپلماتیک نوین

فصل دوم - اجرای حقوق دیپلماتیک نوین

۱- طرح بحث

۲- اجرای حقوق دیپلماتیک عرفی در ایران

۳- شناخت چهار قاعده در حقوق دیپلماتیک عرفی

۴- اجرای حقوق دیپلماتیک در دیوان بین المللی دادگستری

فصل سوم - دامنه مطالب رساله

۱- طرح بحث

۲ - حقوق دیپلماتیک نوین : يك رژيم حقوقی هماهنگ

فصل چهارم - طرح کلی رساله

یادداشت ها

بخش دوم - رژیم حقوقی ماموریت های دولتها و سازمانهای بین المللی

فصل پنجم - ماموریت های دولتی دیپلماتیک و غیر دیپلماتیک

۱- خصایص مشترك انواع ماموریت ها

۲- ماموریت های دولتی

الف - توجیه تئوریک اعزام ماموریت دولتی

ب - اعزام ماموریت و شخصیت بین المللی

اعزام کننده آن

پ - ماموریت دولتی و شناسایی دولت فرستنده

۳- ماموریت های دولتی غیر دیپلماتیک

۴- وضعیت ماموریت های دولتی غیر دیپلماتیک در ایران

۵ - واقعیت رابطه بین ماموریت های خارجی و وزارت امور خارجه

فصل ششم - ماموریت های سازمانهای بین المللی

۱- شخصیت حقوقی سازمانهای بین المللی

۲- انواع ماموریت های سازمانهای بین المللی

۳- يك نمونه منحصر : ماموریت های ملیب سرخ جهانی

فصل هفتم - ماموریت های سه موضوع منحصر بفرق حقوق بین الملل

۱- ماموریت ها و نمایندگیهای کشورهای مشترك المنافع

۲- ماموریت های واتیکان

۳- ماموریت های فرقه، مالت

فصل هشتم - حدود وظایف و مسئولیت های ماموریت های دائمی

۱- ماموریت های دائمی دولتی

الف - ماموریت های دائمی دیپلماتیک دولتی نزد

سایر دولت ها

ب - پست ها یا ماموریت های کنسولی

پ - ماموریت های دولتی نزد سازمانهای بین المللی

ت - ماموریت های دائمی ناظر

فصل نهم - حدود وظایف و مسئولیت های ماموریت های موقت

۱- طرح بحث

۲- ماموریت های موقت دوجانبه و چند جانبه

۳- ماموریت های موقت " سیاسی "

۴- ماموریت های موقت با خصوصیات متفاوت

۵ - ماموریت موقت و ماموریت دائمی

۶ - ماموریت های موقت سازمان ملل متحد

۷- ماموریت های موقت در کنفرانس های بین المللی

۸ - ماموریت های تخصصی

الف - ماموریت های تخصصی دولتی

ب - ماموریت های تخصصی سازمانهای بین المللی

۹- یادداشت ها

بخش سوم - مبانی حقوقی استقرار ماموریت

فصل دهم - شیوههای استقرار ماموریت

۱- طرح بحث

۲- موافقت نامه های تاسیس ماموریت هایی که نزد دولت ها اعزام

می گردند .

۳- موافقت نامه های تاسیس ماموریت هایی که نزد سازمانهای

بین المللی اعزام می شوند .

۴- موافقت نامه های تاسیس ماموریت های دولتی که نزد سازمانها

بین المللی اعزام می گردند .

۵ - موافقت نامه های تاسیس ماموریت هایی که بین دو سازمان

بین المللی اعزام می گردند .

۶ - ماموریت های خارجی چند جانبه

۷ - تحول شکل یا ماهیت يك ماموریت

فصل یازدهم

۱ - مکانهای استقرار ماموریت

۲- اماکن ماموریت

فصل دوازدهم - خاتمه ماموریت

۱- طرح بحث

۲- حالاتی که يك ماموریت خاتمه می‌یابد .

بخش چهارم - نظام حقوقی مصونیت ها و مزایا

فصل سیزدهم - مصونیت ها و مزایای دیپلماتیک

۱- طرح بحث

۲- مبانی مصونیت های دیپلماتیک

۳- سوء استفاده دیپلماتها از مصونیت دیپلماتیک

فصل چهاردهم - رژیم حقوقی حمایت از دیپلماتها و ماموریت های خارجی

۱- تحول مقررات حمایتی از دیپلماتها

۲- وظایف دولت پذیرنده در حمایت از اشخاص مورد حمایت بین المللی

۳- وظایف دولت فرستنده در حمایت از اعضای ماموریت های خود

فصل پانزدهم - مصونیت ارتباطات ماموریت

فصل شانزدهم - مصونیت کیسه دیپلماتیک

فصل هفدهم - قلمرو مصونیت ها در زمان و مکان

الف - قلمرو مصونیت و معافیت در مکان

ب - قلمرو مصونیت و معافیت در زمان

فصل هیجدهم - مبانی حقوقی مصونیت دیپلماتیک

۱- طرح بحث

۲- مصونیت از تعرض ماموریت های خارجی

۳- مصونیت از تعرض اعضای ماموریت های خارجی

۴- مصونیت از تعقیب قضایی

الف - مصونیت از تعقیب جزایی

ب - مصونیت از تعقیب مدنی

پ - مصونیت از عملیات اجرایی

ت - مصونیت از ادای شهادت

ث - سلب مصونیت

فصل نوزدهم - مزایای دیپلماتیک

۱- معافیت مالیاتی

۲- معافیت از پرداخت حقوق گمرکی

۳- دیگر مزایای دیپلماتیک

بخش پنجم - سایر مباحث حقوق دیپلماتیک

فصل بیستم - شیوه حل و فصل اختلافات راجع به تفسیر و اجرای حقوق دیپلماتیک

فصل بیست و یکم - پناهندگی

۱- طرح بحث

۲- پناهندگی در اماکن ماموریت

کتابنامه

کتابشناسی حقوق دیپلماتیک

پیوست ها

پیوست ۱: " کنوانسیون وین راجع به روابط دیپلماتیک " ۱۹۶۱

پیوست ۲: " کنوانسیون وین راجع به روابط کنسولی " ۱۹۶۳

پیوست ۳: " کنوانسیون وین راجع به ماموریت های ویژه " ۱۹۶۹

پیوست ۴: " کنوانسیون نمایندگی دولت ها در روابطشان با سازمانهای بین المللی

جهانی " ۱۹۷۵

پیوست ۵: " کنوانسیون راجع به وضعیت پیک دیپلماتیک و کیسه دیپلماتیک که همراه

پیک دیپلماتیک نباشد " ۱۹۸۹

فرهنگ حقوق دیپلماتیک

پیشگفتار

" دولت " از اصلی‌ترین مفاهیمی است که همواره محل مباحثات نظری اندیشمندان بوده و چه اندیشه‌های ناب و عمیقی را خلجان نکرده است - اینهمه ، کاری بوده است که فلاسفه و تاریخ‌شناسان و عالمان جامعه به انجام رسانده‌اند .

اما " دولت " در علم " حقوق " نیز جاذبیت‌های خاص خود را دارد : دولت خود حقوق می‌آفریند و خود آنرا اجرا می‌کند و خود آنرا تقدس و استحکام می‌بخشد . قوام دولت به حقوق است و منشاء حقوق از دولت . هرشاخه حقوق بنحوی با دولت درگیر است ، حتی " خصوصی‌ترین شاخه حقوق ، فراغ امن خود را از دولت سر " دولت " دارد .

ویژگی و جاذبیت‌های دولت - اما - بیش از هرچیز در حقوق بین‌الملل نمود دارد . حقوق بین‌الملل ، نظام حقوقی روابط بین‌دولت‌هاست و هرچه جامعه بشری پیشرفته‌تر ، بهنجارتر و متحول‌تر باشد ، دولت نیز متکامل‌تر خواهد بود . بنابراین " دولت " پدیده‌ای است سیال و دائمی " نو شونده و در سیر تطور جماعات بشری آنچنان تبدلات کیفی بخود دیده است که صرف‌نظر از اسم ، مسمی کلاً " تغییر کرده است . بویژه تکنولوژی انفورماتیک - که در مقدمه رساله بتفصیل تشریح خواهد شد - در سه دهه اخیر ، کار راحتی به تغییر مفاهیم و معانی دولت و حاکمیت ملی کشانده است . بنابراین با تحول دولت ، نظام حقوقی حاکم بر روابط دولت‌ها نیز دستخوش تغییر می‌گردد و در کنار دولت بعنوان موضوع اصلی حقوق بین‌الملل ، بازیگر تازه و قدرتمندی وارد صحنه می‌شود که هم موضوع دوم حقوق بین‌الملل می‌گردد و هم علیرغم فقدان حاکمیت ، بعضاً " قدرتی افزون‌تر از حاکمیت دولتی بدست می‌آورد ، این بازیگر تازه " سازمانهای بین‌المللی جهانی " هستند .

دولت‌ها و سازمانهای بین‌المللی از طریق رشته‌های پویا و حساب شده‌ای که " ماموریت " نام دارند بهم متصل می‌گردند . ماموریت‌ها خود موضوع بحث مستقلی در حقوق بین‌الملل هستند که به آن حقوق دیپلماتیک گویند . پس حقوق دیپلماتیک ، علم بررسی قواعِد و مقررات حاکم بر انواع ماموریت‌هاست و هرچه جامعه بین‌الملل متحول‌تر گردد ، ماموریت‌ها نیز تنوع و پیچیدگی ساختاری بیشتری خواهند یافت . بخش اول و دوم رساله (مشتمل بر ۹ فصل) به جوابگویی مطالب مزبور پرداخته است .

الفبای حقوق دیپلماتیک عبارت است از اولاً - وجود دولت یا سازمانی که مبادرت به اعزام ماموریت کرده است ، ثانیاً - دولت یا سازمانی که میزبان ماموریت مذکور است . اعزام و پذیرش ماموریت‌ها تابع نظام حقوقی ویژه‌ای است که در بخش سوم رساله مورد

بررسی قرار خواهد گرفت . اما پذیرش يك ماموریت از طرف دولت پذیرنده بمعنی پذیرش محدودیت صلاحیت قضایی و محدودیت حاکمیت ملی دولت پذیرنده نیز هست ، این قضیه ، خود يك بحث عمیق و كشدار حقوقی است که موجب اعطای امتیازات خاصی به ماموریت ها و بضرر اعمال حاکمیت و صلاحیت دولت پذیرنده می شود و در بخش چهارم تحت عنوان " نظام حقوقی مصونیت ها و مزایا " تشریح گردیده است . در بخش پنجم ضمن بیان و اعتراف به سوء استفاده از نظام حقوقی مصونیت ها و سایر قواعد حقوق دیپلماتیک چگونه حل و فصل اختلافات راجع به تفسیر و اجرای قوانین حقوق دیپلماتیک تجزیه و تحلیل شده و در بخش پایانی موضوع " پناهندگی دیپلماتیک " - که هرچند مبنایی در حقوق دیپلماتیک نوین نداشته اما حقوق بین الملل همواره درگیر آن بوده است - پرداخته خواهد شد .

این رساله ، ضمن بررسی دو کنوانسیون وین راجع به روابط دیپلماتیک (۱۹۶۱) و روابط کنسولی (۱۹۶۳) که همه مولفان فارسی زبان نیز فقط به این دو بسنده کرده اند ، سایر کنوانسیون ها و اسناد حقوق دیپلماتیک (کنوانسیون های ماموریت های ویژه ۱۹۶۹ ، نمایندگی دولت ها ۱۹۷۵ - جلوگیری و تنبیه مجازات ۱۹۷۳ - وضعیت پیک و کیسه دیپلماتیک ۱۹۸۹) را برای اولین بار در ادبیات حقوقی ایران بررسی کرده و ضمن اینکه کنوانسیون های ۱۹۶۹ ، ۱۹۸۹ را برای اولین بار به فارسی برگردانده ، رژیم حقوقی جامعی برای همه ماموریت های دولتی و سازمانی و دیپلماتیک و غیردیپلماتیک طرح ریزی کرده است و این موضوع بزرگترین ابتکار و نوآوری نویسنده است . بر همه انواع ماموریت ها رژیم حقوقی واحدی را قرار داده و به پیروی از برخی متفکران حقوق بین الملل و به این دلیل که همه ماموریت ها (مرفنظراز اینکه ارگان فرستنده آنها دولت باشد یا سازمان بین المللی و جدای از اینکه ماموریت ، دیپلماتیک باشد یا غیردیپلماتیک) خارج از مرزهای ملی یا سازمانی فرستنده قرار می گیرند ، آنها را کلا " ماموریت خارجی " نامیده است .

ابتکار دوم رساله این است که موقعیت خاص زمانی تدوین حقوق دیپلماتیک را درك کرده و تحول آنرا بر بستر توسعه تکنولوژی قرار داده است ، عبارت دیگر حقوق دیپلماتیک نوین در شرایط " جنگ سرد " تدوین شد ، بطوریکه بدون توجه به این واقعیت مهم سه دهه اخیر ، فهم بسیاری از تحولات آن غیرممکن می گردد و همانگونه که پیش بینی کرده ام از فردای ۱۹ نوامبر ۱۹۹۰ که " پیمان کاهش گسترده سلاح های غیرهسته ای " در کاخ الیزه پاریس به امضای کشورهای عضو پیمان ناتو و ورشو رسید و رسماً " خاتمه جنگ سرد اعلام شد ، بایستی تحولات جدیدی را که محصول دوران پس از جنگ سرد است ، در نظام حقوقی ماموریت های

خارجی منتظر باشیم .

جای جای رساله و به تناسب موضوع به حقوق ایران پرداخته شده است و بویژه به تحقیق راجع به تطبیق حقوق دیپلماتیک عرفی در ایران با موازین حقوق دیپلماتیک مدون پرداخته که این نوع بررسی را تاکنون درجائی ندیده‌ام .

و سرانجام اینکه ، بدور از مجامله ، نویسنده رساله ، براساس مدارك آكادميك خود ، هم حق ورود به مباحث حقوق داخلی و هم حق ورود به دامنه بحث های علوم سیاسی را داشته است ، لذا جمع بین حقوق و دیپلماسی را در صلاحیت خود دانسته و امیدوار است بیسراه نرفته باشد .

راهنمائیها و مشاورت های اساتید محترم جناب دکتر ممتاز و جناب دکتر مقتدرو جناب آقای صوراسرافیل ، نقش مهمی در تدوین و تالیف این رساله ایفا کرده است ، بدینوسیله از این اساتید گرامی تشکر می‌شود .

در خاتمه ، از مدیریت محترم اداره کل قوانین و مقررات کشور آقای احمد صفایی کسه امکانات و تسهیلات لازم را در جهت تهیه این پایان نامه در اختیار اینجانب گذاشته‌اند ، کمال تشکر و سپاسگزاری را دارم .

عباس معین زاده

بهمن ۱۳۶۹

مقدمه

(۱)

بدون شك عصر ما متحول ترين عصر تاريخ جوامع بشری است ، همانگونه كه می توان هر دوره تاریخی را نسبت به دوران قبل از خود ، كاملتر خواند . هرچند ورود در مبحث " كمال " جامعه ، آنچنان پرابهام و نیازمند انواع ارزش گذاریهاست كه آنرا به اهل فن وامی گذاریم . اما اگر بجای واژه " كمال " جامعه از " تحول " جامعه سخن گوئیم ، حداقل این فایده را دارد كه از موضوع اخلاق به سایر امور اجتماعی می توان راه گشود . شاید بشریت از لحاظ درستی ، تقوی ، دیانت ، پاكدامنی و خداپرستی نسبت به دهه ها و سده های پیش ، كمال نیافته باشد - هرچند من برعكس ، حرکت در این زمینه ها را دقیقاً " روبه جلو می بینم - اما مسیر حرکت در امور مادی حیات اجتماعی ، بدون هیچ رای مخالفی ، همواره متحول و در راه پیشرفت و توسعه بوده است . در میان این همه تحولات ، بگمان من ، باید تکنولوژی و تحول آنرا در راس همه پیشرفت ها قرار داد . تکنولوژی آن پدیده مصنوع بشر است كه " محیط را برای برآوردن نیازهای انسانها بكار می گیرد " (۱) شروع تکنولوژی از كشف آتش بود و با ابداع روش های تغییر شكل فلزات ، اكتشاف شیوه های بهره برداری از زمین ، اختراع خط ، اختراع چرخ و كشتی های بزرگ و توسعه صنعت دریانوردی ، اختراع ماشین چاپ ، ظهور نظریات جدید راجع به گردش زمین ، نیروی جاذبه ، الكتریسیته و انرژی گرمایی ، اختراع قطار و موتورهای بخاری و تلگراف و رشد تكنيك های عكاسی و بدنبال آن وقوع انقلاب صنعتی نیمه اول قرن بیستم كه ظهور هواپیما ، وسایل ارتباطی جهانی ، انرژی اتمی و ماهواره ها را بدنبال داشت ، ادامه یافت . نقطه اوج این پیشرفت تکنولوژیک ، پدیده ای است موسوم به تکنولوژی " انفورماتیک " (۲) كه خود انقلابی بود در کیفیت تکنولوژی . شروع این انقلاب " ۲۴ ژانویه ۱۹۴۸ بود كه اولین كامپیوتر تاریخ بنام IBM SSEC در نیویورك ساخته شد " (۳) و با اختراع ریزپردازنده ها در سال ۱۹۷۱ ، كامپیوتر وارد زندگی روزمره مردم گردید و هم اینك روز بروز كامپیوترهای شخصی و رومیزی و خانگی بیشتر وارد زندگی خصوصی مردم می شود . كامپیوتر در اوج پیشرفت خود - در دهه هشتاد قرن حاضر - " هوش مصنوعی " را كه بدینوسیله ما شاهد ترجمه ماشینی زبان های خارجی ، تشخیص پزشکی و تحلیل های اقتصادی هستیم . دركنار هوش مصنوعی ، تکنولوژی انفورماتیک " آدمك های ماشینی " یا " رابوت ها " (۲) را تولید کرده

1. Artificial Intelligence

2. Robot

است که با دارا بودن قدرت ذرک و حل مسئله ، یادگیری و استنتاج و به‌مراه توان راه رفتن ، توانایی انجام عملیات مستقل و خلاقیت های پیشرفته را داراست .
بنابراین جامعه امروز بشری ، جامعه‌ای است که یکسره در مسیر اطلاعات قرار گرفته و بهره‌گیری از اطلاعات " پردازش"^(۴) شده و علمی و شیوه کاربرد آنها ، تاروپود جوامع را فراگرفته است و بهمین جهت است که می‌توان ادعا کرد: " اگر جامعه صنعتی پایه‌اش تکنولوژی ماشین است ، جامعه فوق صنعتی از تکنولوژی هوشمند سود می‌برد و بهمین ترتیب اگر سرمایه‌دار و کارگر بخش های عمده ساختار جامعه صنعتی هستند ، اطلاعات و علم همین نقش را در جامعه فوق صنعتی بعهده دارند"^(۵)

بنابراین ، جوامع امروزی - حتی کمتر پیشرفته‌ها - از حجم بی‌سابقه اطلاعات - که از آن به " انفجار اطلاعات" تعبیر می‌شود - برخوردارند که به‌یاری انبوه عظیمی از موسسات پژوهشی در سراسر دنیا ، هر لحظه بر میزان آن افزوده می‌گردد . مثلاً " تنها در کشورهای صنعتی " ۱۲۰۰ بانک اطلاعاتی علمی به منظور ارائه خدمات اطلاعاتی در نقاط مختلف دنیا بوجود آمده است"^(۶) . به این ترتیب ، تراکم و " انفجار " اطلاعات ، موجب وقوع " انقلاب اطلاعاتی " شده است . این " انقلاب " ، بدون درگیری و خونریزی ، اما بسیار بی‌رحمانه‌تر از انقلابات طبقاتی و ملی قرون نوزده و بیست ، به درهم کوبیدن آندسته از نظام‌های اجتماعی و سیاسی که مانع و سدی در راه منافع صاحبان تکنولوژی انفورماتیک بودند ، پرداخت . اطلاعات پدیده‌ای است سیال و دائماً " در حال تجدید تولید و افزایش و دارای خصلت " فراملی " و بهمین دلیل است که بتدریج مرزهای جغرافیایی و سیاسی ، بسه مفهومی که ما و پدران ما قرن‌هاست به آن عادت پیدا کرده‌ایم ، در حال فرو ریختن است و در آخرین دهه قرن بیستم شاهد آن هستیم که نه تنها بلوک بندیهای محصول جنگ سرد ، فروپاشیده است ، بلکه مفاهیمی از قبیل دولت ، صلح ، دیپلماسی ، مرز و حاکمیت نیز در معرض يك تحول عمیق در معنا و مصداق قرار گرفته است .

بعبارت دیگر ، " انفجار اطلاعات " يك انقلاب از با لاست که سرخ این انقلاب در دست صاحبان تکنولوژی انفورماتیک است . این صاحبان ، لزوماً " ، دولت هم نیستند ، بلکه " شرکت های بزرگ فراملینی " می‌باشند ، که به آن خواهیم پرداخت . صاحبان تکنولوژی انفورماتیک ، از برکت اطلاعات ، قدرت عظیم سیاسی در سراسر جهان بدست آورده‌اند که هر دم بر توان آن افزوده می‌گردد و به بیان دیگر ، امروزه ، عامل سلطه بر انسانها و جوامع ، ابزارهایی است که خود محصول تکنولوژی انفورماتیک است : ماهواره‌های مخابراتی ،

لیزرها، تلفن های اتوماتیک کامپیوتری، ارسال علائم از طریق تلفن، سیستم های ویراستاری و چاپ کامپیوتری، دستگاه فتوکپی برنامه ریزی شده، ترمینال های هوشمند، کنفرانس های چندجانبه از راه دور، تلفن های برنامه دار، پست تصویری خانگی، تلویزیون کابلی، ویدئوفون، گیرنده های تلویزیونی برنامه ریزی شده، تلویزیونهای صفحه بزرگ، ویدئو تلکس، گسترش امکانات ماهواره ای و تله مغناطیسی.

انفورماتیک حتی به درونی ترین فعالیت های بشری - یعنی هنر- نیز وارد شده است: " امروزه نقاشان با استفاده از تکنولوژی کامپیوتری می توانند آثاری با پیچیدگی حیرت انگیز را به سادگی خلق کنند. آهنگسازان قادرند قطعاتی را که پیش از این غیر قابل اجرا بود، بسازند و فیلمسازان می توانند تصاویر زیبایی مملو از حرکت و رنگ را در آثار خود بگنجانند، هنر انفورماتیکی قلمرو وسیعتری از این مثالها دارد^(۸)."

پس باید نتیجه گرفت که انقلاب اطلاعاتی امروزه سراسر عرصه های حیات ما را دگرگون کرده است، اجتناب از این انقلاب برای هیچ کشوری ممکن نیست زیرا " اگر کشورهای توسعه نیافته امروزی آنهایی هستند که دیروز از قافله انقلاب صنعتی جا مانده اند، کشورهای توسعه نیافته فردا، کشورهای هستند که امروزه در پیوستن به قافله انقلاب انفورماتیکی مردند^(۹)."

مطالب بالا را به این ترتیب خلاصه می کنیم: تکنولوژی انفورماتیک و انقلاب اطلاعاتی:

- ۱- برآهنگ و جهت رشد علم تاثیر عمیق گذاشته است.
- ۲- بر اقتصاد جهانی تاثیر قاطع و دگرگون ساز داشته است.
- ۳- به تجارت و موسسات و شرکت های تجاری هویت تازه بخشیده است.
- ۴- در ساختار " قدرت سیاسی " یا " قدرت دولتی " تحول بنیادی ایجاد می نماید.
- ۵- نظامهای حکومتی توتالیتر شرق را مضمحل کرد.
- ۶- حاکمیت ملی را تحول معنای بنیادی بخشیده است.

(۲)

حقوق بین الملل نوین دو موضوع مهم دارد: اول - دولت و دوم سازمانهای بین المللی جهانی و منطقه ای. انقلاب ناشی از تکنولوژی انفورماتیک، موضوع اول و اصلی حقوق بین الملل را ماهیتا " دستخوش تحول کیفی کرده و موضوع دوم نیز عامل اجرای آن گردیده است. عبارت دیگر و تا جائیکه به موضوع این رساله مربوط است، حقوق دیپلماتیک، یعنی آن شعبه از علم حقوق که مستقیما " درگیر دو مقوله دولت و